Obravnava pritožb zoper policiste v Republiki Sloveniji in nekaterih državah Evropske unije

David Smolej

Namen prispevka
Namen prispevka, je proučevati urejenost pritožbenega postopka zoper policiste, kadar ti kršijo človekove pravice in svoboščine. Predstavili bomo zgodovino pritožbenega postopka v Republiki Sloveniji, urejenost primerjali z nekaterimi državami v Evropski uniji ter na koncu podali predloge za izboljšanje urejenosti pritožbenega postopka zoper policiste.

Metodologija
Za pripravo prispevka bo avtor uporabil metodo analize tekstov.

Ugotovitve
Avtor bo v prispevku prikazal primerjalne vidike urejenosti pritožbenega postopka v nekaterih državah Evropske unije. Prikazal bo dostopne statistične podatke in ugotavljal razlike v pritožbenih razlogih, poteku postopka in načinu ugotavljanja utemeljenosti pritožb. Na koncu bo avtor povzel primere dobre prakse iz tujine in predlagal uporabnost le teh tudi na območju Republike Slovenije. S tem bi se pritožbeni postopek izboljšal v smislu strokovnosti in nepristranskosti obravnave.

Omejitve/uporabnost raziskave
Pritožbeni postopek se je od leta 1946 zelo spreminjal, predvsem v pritožbenih razlogih, postopku in ugotavljanju utemeljenosti pritožbe. Pregleda pritožbenega postopka od leta 1946 v našem prostoru ni zaznati, zaradi česar želimo razvoj postopka prikazati na način, da bo tudi današnji potek postopka dobro razumljiv. Vzporedno pa se bomo dotaknili tudi urejenosti pritožbenega postopka v nekaterih državah Evropske unije.

Praktična uporabnost
Prispevek bo predvsem praktično uporaben za vodje organizacijskih enot, ki vodijo pritožbeni postopek. Služil bo kot strnjen pregledni članek zelo široke teme, ki ga bodo lahko uporabili tudi kot pomoč pri mediaciji v pritožbenem postopku.

Izvirnost/pomembnost prispevka
Strokovni prispevek bo prvi tovrstne narave, saj bomo naredili pregled pritožbenega postopka vse do leta 1946. Prav tako bomo naredili primerjavo urejenosti pritožbenih postopkov z nekaterimi državami Evropske unije, v katerih se varovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin posveča veliko pozornost.

Ključne besede: pritožba zoper policista, človekove pravice, temeljne svoboščine, vodja organizacijske enote, pooblastila policije, Evropska unija

1 Uvod

Pritožbe zoper policiste lahko v Republiki Sloveniji razumemo različno, glede na naravo pritožbe. Največkrat slišimo, da se posameznik »pritoži« po izdaji plačilnega naloga s strani pooblaščene uradne osebe, toda to ni pritožbam, ampak zahteva za sodno varstvo ali ugovor na plačilni nalog. Stranke v policijskih postopkih lahko svojo pritožbo napišejo v knjigo pritožb na policijski postaji ali pa se pritožijo na postopek policistov. Namen tega prispevka pa je, da predstavimo pritožbe zoper policiste, kadar ti kršijo človekove pravice in temeljne svoboščine. Pritožbene razloge in postopek obravnave pritožb določa Zakon o policiji (2009). Najprej v prispevku predstavljamo, kako je pritožbeni postopek urejen danes, nadalje pa bomo velik del namenili zgodovinskemu pregledu pritožbenega postopka, s katerim bomo ugotavljali kako se je skozi večletno obdobje spreminjal v smislu načina reševanja pritožb in pritožbenih razlogov. Na koncu pa bomo predstavili urejenost pritožbenega postopka v nekaterih državah Evropske unije in v sklepnem delu ugotavljali ali je slovenska ureditev primerljiva z drugimi državami.

2 Pritožbe zoper policiste

2.1 Današnja urejenost v Republiki Sloveniji

Kot smo že uvodoma dejali v Republiki Sloveniji pritožbeni postopek ureja Zakon o policiji (2009). Prav tam je tudi napisan postopek obravnave pritožbe, ki jo najprej preveri vodja organizacijske enote ali njegov pooblaščenec (v nadaljnjem besedilu pooblaščenec). Ta se mora s pritožbo dobro seznaniti in opraviti posamezna dejanja, kot so razgovori s policisti, da zna ugotoviti ali je prišlo do morebitnega kršenja človekovih pravic. Po vseh opravljenih dejanjih na tako imenovani pomiritveni postopek pooblaščenec povabi pritožnika, ki mu predstavi svoje ugotovitve. Na tej stopnji je pooblaščenec mediator med pritožnikom in policijo, ki sta očitno prišla v konflikt in postopek vodi v smeri pomiritve.

Pri tem Kovač in Murtič (2006) opozarjata, da pooblaščenec pritožniku ne sme vsiljevati svojega strokovnega znanja in mu mora policijsko delo razložiti v njemu razumljivem jeziku. Navajata tudi, da na sam zaključek pomiritve vpliva tudi okolica, zaradi česar mora biti prostor primerno opremljen, udeleženci pa posedeni v polkrogu tako, da vsi gledajo pooblaščenca.

Če se na tej stopnji doseže tako imenovana pomiritev katero pritožnik potrdi s podpisom zapisnika, se pritožbeni postopek zaključi. V primeru, da se pritožnik z ugotovitvami pooblaščenca ne strinja in ni pripravljen na pomiritev na tej stopnji, se zadeva na drugi stopnji obravnava na seji senata. Če predsednik senata meni, da je pooblaščenec na prvi stopnji korektno opravil svojo nalogo v smislu razjasnitve pritožbe, ga lahko predlaga, da je prav on poročevalec na seji. Ko predstavi svoje ugotovitve, predsednik senata in dva predstavnika javnosti z večinskim glasovanjem odločijo ali je pritožba utemeljena. V primeru utemeljene pritožbe se zoper policista ukrepa tako, da se mu izreče opomin, se z njim opravi razgovor ali uvede disciplinski postopek.

Iz napisnega lahko ugotovimo, da se pritožbe po Zakonu o policiji (2009) rešujejo samo takrat, kadar obstaja sum, da je policist kršil človekove pravice in svoboščine. Prav tako je nadzor nad delom policije in ugotavljanje utemeljenosti pritožb na strani zunanje javnosti. V spodnjem poglavju pa bomo videli, da skozi zgodovino ni bilo vedno tako.

3 Zgodovinski pregled pritožbenih postopkov zoper policiste v Republiki Sloveniji

3.1 Pregled pritožbenih postopkov od leta 1946 do 1980

Skozi zgodovino se je na območju sedanje Republike Slovenije pritožbeni postopek zelo spreminjal v smislu pritožbenih razlogov, poteka postopka in odločanja o utemeljenosti pritožbe. Vrnimo smo se v čas, ko je bil v veljavi Zakon o narodni milici (1946). Tedanje obdobje po veliki vojni ni bil čas v katerem bi velik pomen dajali človekovim pravicam in temeljnih svoboščinam, najdemo pa prvi zapis o odgovornosti takratnih miličnikov za kazniva dejanja. Pravica in človekovo dostojanstvo pa prvič najdeta svoj prostor v Temeljnem zakonu o notranjih zadevah (1966). S tem zakonom je postala vloga starešin pomembna pri reševanju pritožb zoper policiste, ki so morali pritožniku v roku 30 dni sporočiti, kaj so v zvezi pritožbo ukrenili. Čelik (2010) pravi, da je odgovor pritožniku zajemal pojasnilo, kaj je bilo v zvezi s pritožbo narejeno in tudi pojasnilo pritožniku, če je bil mogoče v zmoti. Nekoliko natančneje pa je bil pritožbeni postopek urejen z Navodilom o reševanju pritožb občanov, organizacij združenega dela in drugih organizacij zoper postopke miličnikov (1976). Kot pravi Marinkovič (2005), se je bila s tem policija pripravljena bolj odpreti za javnost, kateri so nudili več informacij o svojem delu in odgovarjali na očitke o napakah in nepravilnostih v vrstah milice.

3.2 Spremembe pritožbenega postopka po Zakonu o notranjih zadevah iz leta 1980

Zakon o notranjih zadevah (1980), ki je bil v veljavi naslednjih 18 let je bil prav gotovo korak nazaj v smislu varovanja človekovih pravic. Ta je o pritožbenem postopku govoril zelo splošno in navajal, da se posameznik lahko pritoži kadar je menil, da je delavec organa ukrenil nekaj za kar ni imel podlage v zakonu. To pomeni, da so pritožbe zaradi kršenja človekovih pravic enačili z drugimi pritožbami. Na podlagi opisanega zakona pa je izšlo Navodilo za reševanje pritožb zoper pooblaščene uradne osebe organov za notranje zadeve (1992). Po tem navodilu so na prvi stopnji pritožbe reševali v uradih načelnikov uprave za notranje zadeve, kot posledica reorganizacije policije pa je bil kasneje ustanovljen urad za pritožbe in notranjo zaščito, ki pa je pritožbe reševal na drugi stopnji v primeru pritožbe zoper odločitev na prvi stopnji.

Po tem navodilu se je vsaka zaznana nepravilnost policije (tudi preko sredstev javnega obveščanja) obravnavala v pritožbenem postopku, tudi če oseba tega ni želela (Marinkovič, 2005).

Sledilo je Navodilo o spremembah in dopolnitvah Navodila za reševanje pritožb zoper pooblaščene uradne osebe organov za notranje zadeve (1997), ki je bilo predvsem v korist policista. To pomeni, da ni bilo več neformalnih razgovorov, ampak uradni razgovori v primeru podane pritožbe zoper policista. Policist je bil tudi obveščen, kako se je postopek zaključil, na odločitev pa je imel možnost podaje ugovora. Pritožbeni postopek se je nekoliko skrajšal, pri čemer se je pritožba tudi zavrgla v primeru, da iz pritožbe ni bilo mogoče ugotoviti kršitve policista.

3.3 Pritožbeni postopek po Zakonu o policiji iz leta 1998

Kar 18 let star zakon je zamenjal nov Zakon o policiji (1998), ki je v 28. členu navajal, da posameznik poleg uporabe drugih pravnih sredstev na policijo lahko vloži pritožbo, če je menil, da so mu bile s policistovim dejanjem ali opustitvijo dejanja kršene pravice ali svoboščine. Pritožnik je moral pritožbo vložiti v roku 30 dni od takrat, ko je izvedel za kršitev. V tolikšnem času pa je policija morala pritožnika seznaniti, kaj so v zvezi pritožbe ukrenili. V tistem času so na regionalni

ravni pritožbe preverjali direktorji policijskih uprav, na državni ravni pa generalni direktor policije oziroma njihov pooblaščenec (v nadaljnjem besedilu pooblaščenci). Odločitev o utemeljenosti pritožbe so sprejemali člani senata, ki so ga sestavljali pooblaščenec ter predstavnika javnosti in sindikata. S tem se je policija še bolj odprla za javnost, saj je v senat vključila tudi predstavnike, ki niso prihajali iz vrst policije. Ti naj bi izvrševali nekakšen zunanji nadzor nad delom policije. Dodatna pojasnila v zvezi reševanja pritožb smo dobili z Navodilom za reševanje pritožb (2000). Reševanje pritožb po tem navodilu je zajemalo predvsem preverjanje zveze med domnevno kršitvijo človekovih pravic in policistovo storitvijo ali opustitvijo. Pritožbe so preverjali pooblaščenci, ki so bili v večini primerov kasneje na seji senata poročevalci. Ti so za razjasnitev dogodka opravili razne razgovore in preiskovalna dejanja, ki so jih strnili v poročilo in ga posredovali predsedniku senata, ki je v nadaljevanju na seji senata odločal o utemeljenosti pritožbe.

3.4 Pritožbeni postopek po Zakonu o policiji iz leta 2003

Z Zakonom o policiji (2003) smo dobili novo stopnjo reševanja pritožb zoper policiste in sicer pri vodji organizacijske enote ali njegovemu pooblaščencu s policijske postaje, kjer je delal policist zoper katerega je bila podana pritožba. Pooblaščenec je bil običajno pomočnik komandirja, ki je bil pristojen za področje dela na katerega se je pritožba navezovala. V zvezi pritožbe je opravil vsa dejanja za razjasnitev pritožbe. Po končanih preiskovalnih dejanjih je na razgovor oziroma tako imenovani pomiritveni postopek povabil pritožnika in policista, ki pa se je sam odločil ali se bo postopka udeležil ali ne. Če se je pritožnik na tej stopnji strinjal s pooblaščencem in sta dosegla pomiritev, je podpisal zapisnik in pritožbeni postopek se je zaključil. Če pa s pooblaščencem nista dosegla pomiritve, kot tudi, če se pritožnik pomiritvenega postopka ni udeležil, se je pritožba odstopila v reševanje na senat, ki ga je vodil pooblaščenec ministra za notranje zadeve. V senatu sta poleg pooblaščenca sodelovala tudi dva predstavnika javnosti. Navedeni so po predstavljenih izvedenih ukrepih z večinskim glasovanjem odločali o utemeljenosti pritožbe. Tako vidimo, da je bila odločitev o utemeljenosti pritožbe na strani zunanje javnosti.

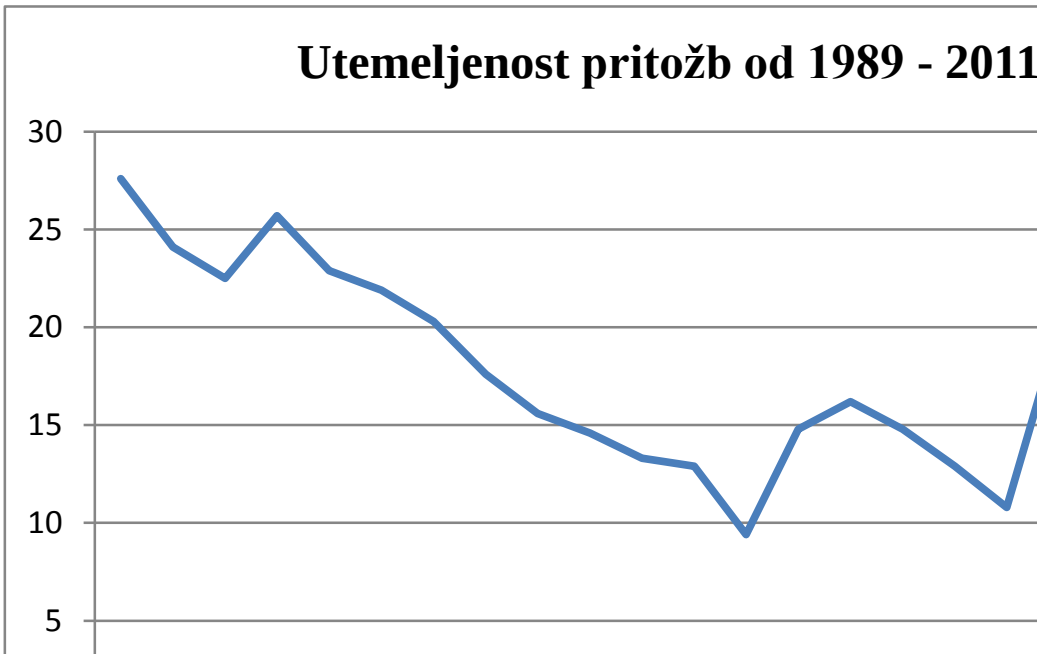
Nadalje je izšel Pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika o reševanju pritožb (2005), ki je kot novost določal, da se mora pomiritvenega postopka udeležiti tudi policist.

V tem letu je bila opravljena analiza pritožbenih postopkov s katero je bilo ugotovljeno, da se mnogo pritožnikov ni udeleževalo pomiritvenih postopkov. Pojavilo se je vprašanje zainteresiranosti pritožnikov za nadaljevanje reševanja pritožbe in tudi o njeni smotrnosti (Zajc, 2006).

Zaradi tega je izšel Pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika o reševanju pritožb (2006), ki je določal, da se pritožbeni postopek zaključi v primeru, da se pritožnik ne udeleži pomiritvenega postopka pri vodji organizacijske enote in ne sporoči, da s pritožbo želi nadaljevati na seji senata.

3.5 Sklepne besede zgodovine pritožbenih postopkov

Tako smo iz zgodovinskega pregleda pritožbenega postopka ugotovili, da se je ta skozi leta spreminjal predvsem v pritožbenih razlogih in odločanju o utemeljenosti pritožbe. S pritiski nevladnih organizacij je od leta 2003 ta odločitev na strani zunanje javnosti. Mnogi bi pričakovali, da se bo utemeljenost pritožb povišala, vendar smo pri pregledu Poročil od delu policije za leta od 1989 do 2011 (2001 – 2012) ugotovili, da je z odločitvijo o utemeljenosti pritožb na strani javnosti, ta zelo padla. Grafično to prikazujemo tudi na spodnji sliki.



Slika 1: Število utemeljenih pritožb, ki jih je obravnaval senat (Vir: Poročila od delu policije za leta od 2000 do 2011 (2001 – 2012)).

4 Primerjava urejenosti pritožbenih postopkov z nekaterimi državami Evropske unije

4.1 Velika Britanija – Wales

Poglejmo si urejenost pritožbenega postopka v nekaterih državah Evropske unije. V Veliki Britaniji in Walesu imajo za milejše kršitve človekovih pravic s strani policistov prav tako uveljavljen pomiritveni postopek. Na tej stopnji se pritožbeni postopek rešuje v smeri pomiritve med pritožnikom in policijo. Pogoj za uvedbo takšnega postopka je strinjanje pritožnika in seveda kršitev neznatnega pomena zaradi katere policist, zoper katerega je podana pritožba, v nobenem primeru ne odgovarja in se tudi ne uvede disciplinski postopek. Za hujše kršitve in preiskovanje kaznivih dejanj je pristojna neodvisna komisija za reševanje pritožb (Indendent Police Complaints Commission, 2012).

4.2 Nizozemska

Na Nizozemskem v vsaki enoti policije na lokalni ravni deluje oddelek za reševanje pritožb, kamor lahko pritožniki posredujejo pritožbo ustno, pisno ali v elektronski obliki. Zoper policiste v primeru takšnega reševanja pritožb ni uvedena sankcija, primer pa se uporabi kot vir dobre prakse. Na regionalni ravni deluje odbor za reševanje pritožb, ki ga sestavljajo člani izven okvira policije. Mediator v tem primeru poskuša doseči pomiritev med pritožnikom in policijo, če do te ne pride, pa se pritožba pošlje v reševanje varuhu človekovih pravic. Za reševanje pritožb na področju policije je v naprej določena skupina, ki pa na koncu ne izvede represivnih ukrepov, njihove ugotovitve pa tudi niso pravno veljavne (De Nationale ombudsman, 2012).

4.3 Finska

Na Finskem so z zakonom zavarovane predvsem pravica do enakosti, pravica do življenja, načelo zakonitosti, svoboda gibanja, svoboda zbiranja in združevanja, svoboda izražanja ter svoboda veroizpovedi (Report of the Finnish Chancellor of justice, 2010).

Pritožbe v večini primerov rešuje varuh človekovih pravic, ki najprej preveri, s katerimi pooblastili je uradna oseba kršila človekove pravice. Nadalje opravi razgovore in v določenih primerih za pomoč pri preiskavi zaprosi tudi policijo. Glede na ugotovitve v preiskavi varuh človekovih pravic lahko izreče opomin, predlaga sodni postopek, izreče opozorilo v smislu doslednega spoštovanja človekovih pravic v nadaljnjih postopkih. Varuh človekovih pravic v nobenem primeru ne more razveljaviti sodbe sodišča, ne zagotavlja pravnega svetovanja in ne zahteva odškodnine od organov, zoper katere je bila dana pritožba (Complaints to the ombudsman, 2012).

4.4 Madžarska

Za reševanje pritožb zoper policijo je na Madžarskem pristojen Neodvisni odbor za reševanje pritožb (IPCB) (v nadaljnjem besedilu Odbor IPCB). Ta je nastal leta 2006 na pobudo mnogih nevladnih organizacij in danes predstavlja državljanski nadzor nad delom policije. Preiskovalci Odbora (IPCB) so v večini primerov priznani pravniki s preteklimi izkušnjami na področju varovanja človekovih pravic. Njihovo temeljno delo je reševanje pritožb zoper policiste, kadar obstaja sum, da so ti kršili človekove pravice s storitvijo ali opustitvijo policijskih pooblastil. Posledično ugotavljajo tudi zakonitost uporabe prisilnih sredstev. Pritožbe lahko obravnavajo samo na predlog pritožnika, ki predlog oziroma pritožbo lahko vloži tudi preko oblikovanega obrazca na spletu. Pritožbeni postopek ni združljiv s civilnim in kazenskim postopkom, lahko pa v postopku sodeluje zagovornik. Odbor (IPCB) po proučitvi pritožbe z večinskim glasovanjem odloči o njeni utemeljenosti in jo skupaj s poročilom pošlje »vodji nacionalne policije«, ki se mora v 15 dneh odločiti, ali bo pritožbo potrdil, delno sprejel ali zavrgel. Postopek se lahko v nekaterih primerih prenese tudi v obravnavo na sodišče. Policisti za kršitev pravic in svoboščin lahko odgovarjajo disciplinsko, pritožnik pa je lahko deležen tudi denarnega nadomestila (Fodor-Lukács, K., Kádár, A., Kovács, J., Körtvélyesi, Z., Nagy, G., 2009).

4.5 Malta

Pritožbe zoper policiste so na Malti rešuje komisija za reševanje pritožb. Sam pritožbeni postopek je opredeljen v zakonu o policiji, ki pravi, da se pritožnik lahko pritoži na policijo v primeru, da so bila dejanja storjena s strani police v nasprotju z njegovimi pričakovanji. Pritoži se lahko tudi v primeru, kadar mu policist s svojimi dejanji povzroči kakršno koli škodo. Na podlagi pritožbe se uvede temeljita preiskava, ki jo opravljajo preiskovalci. Ti so v komisiji imenovani za dobo 2 let z možnostjo podaljšanja. O njihovih aktivnosti in zaključku preiskave, pritožnika sproti obveščajo. Preiskovalci imajo pooblastila, da na zaslišanje vabijo razne priče in jim omogočijo, da predložijo različne dokaze. Prav tako lahko od enot policije zahtevajo določene podatke. Tako je temeljna naloga komisije za reševanje pritožb, da v najkrajšem času rešijo pritožbo, ki so jo prejeli ali jim jo je v reševanje odstopil minister. V določenih primerih komisija za reševanje pritožb sodeluje tudi z službo notranje zaščite (Internal Affairs unit). O utemeljenosti pritožbe, z večinskim glasovanjem odločijo člani. V primeru neodločenega izida, o utemeljenosti s svojim glasom odloči predsednik (Police Act, Cap. 164 of the Laws of Malta, 2010).

4.6 Španija

Pritožbeni postopek zaradi kršenja človekovih pravic in temeljnih svoboščin v Španiji ni posebej urejen. Kazniva dejanja ali prekrški, ki so storjeni v povezavi s človekovimi pravicami so navedeni v Kazenskem zakoniku in zakonu o delovni disciplini. Poglejmo si člen 511 kazenskega zakonika, ki pravi, da se javni uslužbenec kaznuje s kaznijo zapora od 6 mesecev do 2 let in prepoved opravljanja službe v javni upravi za dobo 2-4 let, če pri opravljanju službe ravna diskriminatorno zaradi verskega prepričanja, etničnega prepričanja, rase, narodnosti, spola, spolne usmerjenosti, družinskega stanja, bolezni ali invalidnosti. Nadalje 534 člen govori o varovanju ustavnih pravic o neupravičenemu vstopu v stanovanje. Storilec se kaznuje s kaznijo 6 – 12 mesecev in prepoved opravljanja službe v javni upravi od 2 – 6 let (Spanish Criminal Code, 1995).

Zakon o delovni disciplini pa pravi, da se policisti kaznujejo za nečloveško, ponižujoče in diskriminatorno obravnavanje pridržanih oseb. Kaznuje se tudi diskriminatorno delovanje glede na raso, narodnost, vero, spol, spolno usmerjenost, osebnostnih ali socialnih okoliščin, kraj rojstva, spolno nadlegovanje, ustrahovanje..Ko policija prejme takšno pritožbo jo posreduje sodišču, kjer zadevo preišče preiskovalni sodnik in o njej odloča prvostopenjski senat. Sankcije so zaporna kazen, denarna in prepoved opravljanja javnega poklica (Ley Orgánica 4/, de 20 de mayo, del Régimen disciplinario del Cuerpo Nacional de Policía, 2010).

4.7 Avstrija

V Avstriji pritožbe zoper policiste obravnava Oddelek za notranje zadeve pri notranjem ministrstvu. Ta oddelek obravnava vse vrste pritožb, tudi tiste, ki se nanašajo na kazniva dejanja policistov, ki jih storijo pri opravljanju službene dolžnosti. Obravnava tudi kazniva dejanja iz področja korupcije, zloraba službenega položaja, sprejemanje daril, kršitev uradne tajnosti, druga dejanja iz področja kršitve službene dolžnosti. Oddelek je pristojen za obravnavo sumov in očitkov, ki se nanašajo na vse zaposlene znotraj ministrstva za notranje zadeve ter uslužbence organov, ki izvajajo naloge na področju varnostne ali kriminalistične policije. Oddelek za notranje zadeve je samostojen in ni vezan na navodila drugih. Prav tako se lahko odloči, ali bodo zadevo obravnavali sami oziroma jo odstopili v reševanje drugemu organi, sami pa izvajali nadzor nad potekom preiskave (Reševanje pritožb zoper policiste, 2011).

4.8 Slovaška

Na Slovaškem imajo ustanovljen Oddelek za nadzor (Department of Control and Inspection Service), ki deluje v okviru Ministrstva za notranje zadeve. Pritožniki se lahko na Oddelek za nadzor pritožijo, če menijo, da so jih policisti napačno obravnavali ali zoper njih izvajali fizično nasilje ali izvajali policijska pooblastila v nasprotju z veljavno zakonodajo. Vsaka pritožba zoper policijo ali policista se sprejme in v primeru vložitve na drugem organu policije pošlje v reševanje Oddelku za nadzor. Ta oddelek je organizacijsko podrejen Ministrstvu za notranje zadeve Republike Slovaške in popolnoma neodvisen od vodstva policije in njene organizacije, da lahko neodvisno preiskuje uslužbence policije. Pritožniki lahko pritožbo vložijo na tri načine in sicer tako, da pritožbo pošljejo pisno, pokličejo na določeno telefonsko številko, ali preko spleta oddajo pritožbo na pripravljenem obrazcu (Department of Control and Inspection Service, 2012).

5 Razprava in zaključek

V prvih dveh poglavjih smo ugotovili, da se je pritožbeni postopek v zadnjih 50 letih precej spreminjal. Temelj pritožbenih postopkov s posledico kršenja človekovih pravic sega daleč nazaj, ko državljani niso bili dobro seznanjeni s pooblastili policije in so se zoper miličnike velikokrat pritožili tudi v zmoti. Takrat je poleg reševanja pritožb s strani vodij enot postala njihova vloga tudi ta, da so pritožnike seznanjali z nalogami in pooblastili milice. Pritožbeni postopek, ki ga poznamo danes in temelji na kršenju človekovih pravic pa ni bil vedno enak. V 80. letih so v pritožbenem postopku obravnavali vse dogodke, ki so jih storili policisti domnevno v neskladju z zakoni ali njihovimi dolžnostmi. Šel je tako daleč, da so bili v postopku reševanja pritožb obravnavani tudi tisti dogodki, ki so jih naznanile osebe, ki niso bile neposredno vpletene v postopek, temveč so za domnevno kršitev izvedele posredno. Poleg nekaterih aktov, ki so urejali pritožbeni postopek zoper policiste kar 18 let nismo bili deležni novosti v policijski zakonodaji. Tako je šele Zakon o policiji (1998) vpeljal v pritožbene razloge ponovno kršenje človekovih pravic in temeljni svoboščin. Reševanje pritožb oziroma oceno utemeljenosti je podajal pooblaščenec policije v sestavi senata, poleg katerega sta sodelovala tudi predstavnika javnosti in sindikata, kot nekakšna zunanja nadzornika nad delovanjem policije. Toda kljub temu pri odločanju o utemeljenosti pritožbe nista imela odločilne vloge. Javnost seveda s takšnim načinom reševanja pritožb ni bila zadovoljna, saj so o utemeljenosti pritožb tako odločali delavci policije. Zato je poleg novosti Zakona o policiji (2003), ki je vpeljal preverjanje pritožbe pri vodji organizacijske enote, pravilnik določal tudi sodelovanje dveh predstavnikov javnosti na seji senata. Ker se je o utemeljenosti pritožbe odločalo z večinskim glasovanjem, je tako bila odločitev utemeljenosti na strani zunanje javnosti. Veljavni Zakon o policiji (2009) je v svoj okvir zajel nekatere podrobnosti iz pravilnikov, zaradi česar je pritožbeni postopek enostavnejše definiran na enem mestu in s tem razumljivejši za državljane, kateri so največkrat podvrženi kršenju človekovih pravic, lahko tudi upravičeno v skladu s policijskimi pooblastili.

Pri pregledu urejenosti pritožbenih postopkov v nekaterih državah Evropske unije in primerjavi z urejenostjo v Republiki Sloveniji lahko ugotovimo, da se je skozi zgodovino pri nas oblikoval pritožbeni postopek, ki je primerljiv z drugimi državami. Primerljiv je v smislu neodvisnosti reševanja pritožb, saj o utemeljenosti odločata predstavnika javnosti, ni pa primerljiv v smislu organizacijske urejenosti v obliki posebne službe, ki bi pritožbe reševala. Večina držav ima ustanovljeno posebno neodvisno službo, ki se ukvarja s preiskovanjem odklonskih ravnanj policistov. Te delujejo v veliki meri neodvisno, nekateri modeli pa kažejo na to, da je končna odločitev še vedno na strani policije. Takšna ureditev prav gotovo daje videz pristranskosti. Prav tako v nekaterih državah ne poudarjajo kršitve človekovih pravic, temveč pritožbeni postopek in razloge za pritožbe navajajo zelo široko. Eden takšnih držav je Malta, kjer se posameznik lahko pritoži v vseh primerih, kadar je bilo ravnanje policista v nasprotju z njegovimi pričakovanji. Povedati moramo tudi to, da pritožbenega postopka v nekaterih državah sploh ne poznajo, temveč zaradi kršitev pravic in svoboščin s strani policista uvedejo predkazenski postopek. Takšen primer je Španija.

Na koncu po proučitvi urejenosti pritožbenega postopka v Republiki Sloveniji in pregledu urejenosti v nekaterih državah Evropske unije predlagamo »idealni« model, ki bi ustrezal razmeram v Republiki Sloveniji. Prav gotovo bi morali razmišljati o ustanovitvi nekakšne centralno enoto, ki bi se ukvarjala s pritožbenimi postopki zoper policiste in tudi s hujšimi kršitvami delovne discipline kot tudi kaznivimi dejanji. Preiskovalci bi bili izkušeni detektivi in pravniki, ki bi delovali neodvisno od policije. Neodvisnost bi zagotovili vsaj s tem, da bi takšno službo organizacijsko uvrstili izven policije. Potrebno bi bilo tudi sodelovanje z varuhom človekovih pravic. V večini držav

po samem pritožbenem postopku zoper policiste niso uvedene sankcije. Eden redkih primerov je Madžarska, kjer so pritožniki v določenih primerih deležni tudi denarnega nadomestila. V večini primerov pa se sklepi pritožbenih postopkov uporabijo kot primeri dobre prakse, ki jih upoštevajo pri načrtovanju in izvedbi nalog policije.

6 Literatura

Complaints to the ombudsman. (2012). *Oikeusasiamies.fi*. Pridobljeno na*:* http://www.oikeusasiamies.fi/Resource.phx/eoa/english/complaints/index.htx

Čelik, P. (2010). Prizadevanje za legitimnost delovanja milice. *Varstvoslovje, revija za teorijo in prakso varstvoslovja,* 12 (1).. Ljubljana, Fakulteta za varnostne vede.

De Nationale ombudsman. (20.3. 2012). *Nationaleombudsman.nl.* Pridobljeno na: http://www.nationaleombudsman.nl/english

Department of Control and Inspection Service. (2012). *Minv.sk.* Pridobljeno na: http://www.minv.sk/?postup

Fodor-Lukács, K., Kádár, A., Kovács, J., Körtvélyesi, Z., Nagy, G. (2009). *The most important problems emerged in the practice of the independent police complaints board of hungary*. Pridobljeno na: http://www.panasztestulet.hu/files/evaluating.pdf

Indendent Police Complaints Commission. (2012). *Ipcc.gov.uk.* Pridobljeno na: http://www.ipcc.gov.uk/en/Pages/default.aspx

Kovač, J., Murtič, S. (2006). Uporaba pravil mediacije pri vodenju pomiritvenega postopka kot dela pritožbenega postopka po 28. členu zakona o policiji. *Javna uprava,* 42*.* Ljubljana, Inštitut za javno upravo.

Ley Orgánica 4/2010, de 20 de mayo, del Régimen disciplinario del Cuerpo Nacional de Policía. (2010). Barcelona, Boletín oficial del estado (124). Pridobljeno na: http://www.congreso.es/constitucion/ficheros/leyes_espa/lo_004_2010.pdf.

Marinkovič, D. (2005). *6. Slovenski dnevi varstvoslovja*. Ljubljana, Fakulteta za policijsko - varnostne vede.

Navodilo o reševanju pritožb občanov, organizacij združenega dela in drugih organizacij zoper postopke miličnikov. (1976). Ljubljana, Republiški sekretariat za notranje zadeve.

Navodilo o spremembah in dopolnitvah navodila za reševanje pritožb zoper pooblaščene uradne osebe organov za notranje zadeve. (1997). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve.

Navodilo za reševanje pritožb zoper pooblaščene uradne osebe organov za notranje zadeve. (1992). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve.

Navodilo za reševanje pritožb. (2000). *Uradni list RS*, št. 103/00.

Police Act, Cap. 164 of the Laws of Malta. (2010). Pridobljeno na: http://www.justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=8686&l=1

Poročilo o delu policije za leto 1989. (1990). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve*.*

Poročilo o delu policije za leto 1990. (1991). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve.

Poročilo o delu policije za leto 1991. (1992). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve.

Poročilo o delu policije za leto 1992. (1993). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve.

Poročilo o delu policije za leto 1993. (1994). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve*.*

Poročilo o delu policije za leto 1994. (1995). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve*.*

Poročilo o delu policije za leto 1995. (1996). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve*.*

Poročilo o delu policije za leto 1996. (1997). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve.

Poročilo o delu policije za leto 1997. (1998). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve.

Poročilo o delu policije za leto 1998. (1999). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve.

Poročilo o delu policije za leto 1999. (2000). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve.

Poročilo o delu policije za leto 2000. (2001). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve.
Poročilo o delu policije za leto 2002. (2003). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve.
Poročilo o delu policije za leto 2004. (2005). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve.
Poročilo o delu policije za leto 2006. (2007). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve.
Poročilo o delu policije za leto 2008. (2009). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve.
Poročilo o delu policije za leto 2010. (2011). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve.
Pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika o reševanju pritožb. (2005). *Uradni list RS*, št. 117/05.
Pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika o reševanju pritožb. (2006). *Uradni list RS*, št. 111/06.
Report of the Finnish Chancellor of justice 2009. (2010). Helsinki, Chancellor of Justice.
Reševanje pritožb zoper policiste. (2011). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve, Direktorat za policijo in druge varnostne naloge.
Spanish Criminal Code. (1995). Pridobljeno na: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Penal/lo10-1995.l1t1.html#a22
Temeljni zakon o notranjih zadevah. (1966). *Uradni list SFRJ*, št. 49/66.
Zajc, T. (2006). Molk šteje za odstop od pritožbe. Ljubljana, *Varnost, 54 (5).*
Zakon o narodni milici. (1946). *Uradni list federativne ljudske Republike Jugoslavije*, št. 101/46.
Zakon o notranjih zadevah. (1980). *Uradni list Socialistične Republike Slovenije*, št. 21/80.
Zakon o policiji. (1998). *Uradni list RS*, št. 49/98.
Zakon o policiji. (2003). *Uradni list RS*, št. 110/03.
Zakon o policiji. (2009). *Uradni list RS*, št. 66/09.